

Stimulacija poreznih olakšica za istraživanje i razvoj

Hodžić, Sabina

Source / Izvornik: **Skrivena javna potrošnja: sadašnjost i budućnost poreznih izdataka, 2012, 151 - 160**

Conference paper / Rad u zborniku

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

<https://doi.org/10.3326/bpi.2012.12>

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:242:764709>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-22**

Repository / Repozitorij:

[Institute of Public Finance Repository](#)

STIMULACIJA POREZNIH OLAKŠICA ZA ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ

SABINA HODŽIĆ

FAKULTET ZA MENADŽMENT U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU, OPATIJA

JEL KLASIFIKACIJA: H25

doi: 10.3326/bpi.2012.12

SAŽETAK

Porezne su olakšice i oslobođenja u brojnim državama popularno sredstvo za dostizanje političkih, ekonomskih i socijalnih ciljeva. Njihov je cilj stimulacija i ubrzanje određene aktivnosti u javnom interesu. Također je jedan od ciljeva i ubrzati razvoj određene grane te utjecati na rast investicija i ulaganja stranog kapitala. Ključan je element postizanja konkurentskih prednosti poduzeća inovativnost. Globalna konkurencija prisiljena je na tržištu nuditi jedinstvene proizvode s dodanom vrijednošću. U inovativnosti bitan su čimbenik porezne olakšice za istraživanje i razvoj. Države bi svojom fiskalnom politikom trebale stimulirati ulaganja u istraživanje i razvoj kroz razne oblike poreznih olakšica. Na taj bi se način otvorila nova radna mjesta, povećao gospodarski rast i konkurentnost na međunarodnom tržištu.

Republika Hrvatska primjenjuje porezne olakšice za istraživanje i razvoj, ali u znatno manjoj mjeri nego ostale zemlje Europske Unije. Cilj je Europske Unije na tom području postati konkurentnija zemlja od Sjedinjenih Američkih Država i Japana.

Ključne riječi: porezne olakšice, istraživanje i razvoj, fiskalna politika, stimulacija

1. Uvod

Istraživanje i razvoj vrlo se brzo povećava u Europskoj Uniji (EU) jer se želi postići veća konkurentnost od Sjedinjenih Američkih Država (SAD) i Japana. Za ulaganje u istraživanje i razvoj mnoge zemlje članice koriste fiskalne olakšice. U manje razvijenim zemljama to predstavlja novi način ulaganja u istraživačko-razvojnu djelatnost. Globalizacija i nove tehnologije dovode ekonomiju 21. stoljeća i gospodarstvo u nove izazove. Kompanije koje svoju djelatnost obavljaju unutar EU moraju kvalitetno i uspješno voditi inovacijsku djelatnost. Za uspješno vođenje potrebno je znanje kadrova i fiskalni poticaji države. Veća konkurentnost poduzeća potiče se kroz nove sistemske pristupe i znanja povezana s procesom inovacija. Istraživanje i razvoj je jedan od najznačajnijeg inovacijskog procesa. Inovacija je novi unaprijeđeni proizvod ili usluga koja se pokazuje na tržištu. Zajednička osobina svim inovacijama je da moraju biti implementirana na tržištu. Rezultati tržišta pokazuju koliko je neki novi proizvod ili usluga profitabilan na tržištu. Inovacijske aktivnosti ovise o tipu i karakteristikama firme koja uvodi novi proizvod ili uslugu. U većini industrijskih kompanija u zemljama članicama EU postoje posebni odjeli za inovacijske aktivnosti.

U EU su razvili više vrsta projekata s kojima se želi stimulirati u zajedničke projekte za istraživačko-razvojnu djelatnost. Europska Komisija objavila je strategiju *Europa 2020* usmjerenu na zapošljavanje i rast te promicanje i provedbu strukturalnih reformi. Tom bi se strategijom, ulaganja u istraživanje i razvoj trebala povećati do 3% BDP-a. Njome se podupiru tri važna područja, a to su pametan rast čime se potiče obrazovanje i inovacije, održivi razvoj te

rast uključivosti povećavanjem sudjelovanja na tržištu rada. Države članice EU koriste fiskalnu politiku za poticanje istraživanja i razvoja kako bi ostvarile ciljeve u rastu, produktivnosti i konkurentnosti.

Cilj je ovog rada prikazati važnost i analizu poreznih poticaja za istraživanje i razvoj. Veća ulaganja u istraživanje i razvoj kompanijama pridonose veći poslovni položaj, konkurentnost te veći gospodarstveni rast zemlje.

2. VAŽNOST POREZNIH POTICAJA ZA ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ

Veliki broj članica Europske Unije, a i budućih članica, nude kompanijama porezne poticaje za istraživanje i razvoj u okviru svoje fiskalne politike. Istraživanje i razvoj te inovacije smatraju se ključnim u produktivnosti i profitabilnosti kompanije. Bez dobrog i inovativnog proizvoda kompanija neće moći ostvariti svoj poslovni plan. Kako bi potaknule tu djelatnost mnoge zemlje produciraju razne oblike poreznih poticaja za istraživanje i razvoj. Razni oblici dovode do različitosti poticaja između zemalja članica, a time i do velikog nesklada.

Najveća važnost poreznih poticaja za istraživanje i razvoj ovisi o gospodarstvenoj i ekonomskoj politici države. Država koja potiče veći ekonomski rast koristi i više sredstava. Sredstva za stimulaciju istraživanja i razvoja uključuje suradnju istraživačkih centara i privatnog sektora, izravno financiranje iz proračuna te porezne poticaje. Korištenjem poreznih poticaja za istraživanje i razvoj, država kontrolira strateški smjer kompanije te njezine ciljeve. Fiskalne mjere otvaraju mogućnost tržištu da odredi stupanj i kategoriju investiranja. Porezni poticaji naročito mogu biti važni kao stimulacija za mala i srednja poduzeća, koja bi time mogla dobiti veću priliku za ubrzani rast i konkurentnost na tržištu. Postizanje kontinuiranog i dugoročnog opstanka kompanije postiže se stvaranjem osim novih proizvoda ili usluga i stvaranjem dodatnih vrijednosti. Novi rezultati inovativnosti, istraživanja i razvoja pokazuju uspješan razvoj poduzeća i njihovu kompetitivnost na tržištu. Istraživanje i razvoj treba biti kontinuirani proces i pokušaj da pokrije dio troškova od sadašnje zarade (Batty, 1976).

Posljednja dva desetljeća mnoge zemlje uvode porezne poticaje za istraživanje i razvoj. Danas, većina zemalja OECD-a primjenjuje kombinaciju poreznih poticaja i izravnih subvencija za istraživanje i razvoj. Europska komisija vodi više računa o poreznim poticajima za istraživanje i razvoj negoli prijašnjih godina, čime se nastoji povećati efikasnosti i koherentnost poreznih poticaja. U razvijenim ekonomijama koriste se i izravni i neizravni porezni poticaji.

Doprinos istraživanja i razvoja ovisi o rastu produktivnosti, ekonomskoj učinkovitosti i postizanju društvene pravednosti. Brojni nacionalni čimbenici određuju preferencije zemalja glede poreznih poticaja, subvencija, povlaštenih prava ili drugih instrumenata u poticanju istraživačkih investicija. Odabir poreznih poticaja za istraživanje i razvoj ovisi o (Hutschenreiter, 2002):

- stupnju inovativnosti;
- zamijećenim tržišnim nepravilnostima u istraživanju i razvoju;
- industrijskoj strukturi;
- veličini poduzeća; te
- prirodi poreznog sustava unutar poduzeća i pojedine zemlje.

Efikasnost poreznih poticaja za istraživanje i razvoj ovisi o vrstama poreznih mjera povezanih s političkim ciljevima zemlje.

2.1. VRSTE POREZNIH POTICAJA ZA ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ

U EU, a tako i RH, postoji nekoliko definicija i vrsta istraživanja i razvoja koja se primjenjuju. Prema OECD-u (2002), vrste istraživanja i razvoja su:

- *temeljno istraživanje* – teorijski ili pokusni rad napravljen ponajprije radi postignuća novih znanja o osnovama pojava i činjenica bez konkretne praktične primjene;
- *primijenjeno istraživanje* – teorijski ili pokusni rad napravljen radi postignuća novih znanja i usmjeren je prije svega na ostvarivanje praktičnog cilja;
- *razvojno istraživanje* – rad temeljen na rezultatima znanstvenog istraživanja i praktičnog iskustva, usmjeren stvaranju novih materijala, proizvoda i sustava te uvođenju novih procesa, ili poboljšanju postojećih.

Ove vrste istraživanja provode se i kroz nekoliko sektora a to su poslovni, državni, neprofitni te visoko obrazovni sektor.

Prema priručniku Frascati 2002. potrebno je razlikovati nekoliko osnovnih pojmova vezanih za istraživanje i razvoj:

- *bruto domaći izdaci za istraživanje i razvoj* (Gross Domestic Expenditures on Research&Development – GERD) su ukupni unutrašnji izdaci za istraživanje i razvoj na području države tijekom promatrane kalendarske godine, a sastoje se od tekućih i investicijskih izdataka u bruto iznosima;
- *Poslovni sektor* (Business Enterprise Sector – BERD) obuhvaća poduzeća/trgovačka društva i organizacije čija je glavna djelatnost proizvodnja roba i usluga za tržište uz ekonomsku cijenu;
- *državni sektor* (Government Sector – GOVERD) obuhvaća institucije i druga tijela koja zajednici besplatno pružaju one zajedničke usluge (osim visokog obrazovanja) koje se inače uz tržišne uvjete ne bi mogle osigurati, a izraz su gospodarske i socijalne politike zajednice;
- *izdaci državnog proračuna* (Government budget appropriations or outlays – GBAORD) obuhvaćaju sve izdatke proračuna središnje države.

Udio bruto domaćih izdataka za istraživanje i razvoj pokazuje očekivanja neke zemlje u kreiranju novijeg znanja i tehnologije, kao i istodobno korištenje postojećeg znanja u privatnom i javnom sektoru. Porezni poticaji za istraživanje i razvoj obično se pojavljuju u jednom od sljedeća tri oblika (Kesner-Škreb, 2001):

- porezne odgode (*tax deferrals*) – olakšice u pogledu odgode plaćanja poreza;
- umanjenje osnovice (*tax allowances*) – mogućnost smanjenja osnovice poreza na dobit za iznos koji premašuje stvarna ulaganja u istraživanje i razvoj;
- porezni krediti (*tax credits*) – iznos odbijen od porezne obveze, odnosno mogućnost smanjenja porezne obveze za dio izdataka za istraživanje i razvoj.

S obzirom na navedene vrste poreznih poticaja za istraživanje i razvoj mnoge zemlje (Italija, Nizozemska, Španjolska) sklonije su davanju poreznih kredita negoli umanjenja osnovice.

2.2. ANALIZA POREZNIH POTICAJA ZA ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ

Ekonomija europskog tržišta ima zadatak dostići 3% bruto društvenog proizvoda (BDP-a) u istraživanju i razvoju. Dostizanjem 3% bruto društvenog proizvoda do 2020. godine EU će osigurati 3,7 milijuna radnih mjesta te će povećati godišnji bruto društveni proizvod blizu 800 bilijuna eura do 2025. U Tablici 1. prikazani su bruto izdaci državnog proračuna za istraživanje i razvoj u BDP-u u %.

Tablica 1.*Bruto izdaci državnog proračuna za istraživanje i razvoj u BDP-u, 2008.-10. (u %)*

	2008.	2009.	2010.	Prosjek
Belgija	1,36	1,25	1,15	1,25
Austrija	1,42	1,48	1,61	1,50
Bugarska	0,80	0,83	0,73	0,79
Cipar	1,00	1,08	0,90	0,99
Češka	1,29	1,37	1,36	1,34
Danska	1,64	1,69	1,67	1,67
Estonija	1,62	1,54	1,75	1,64
Finska	1,98	1,99	2,06	2,01
Francuska	1,65	1,63	1,49	1,59
Grčka	0,59	-	-	0,59
Irska	1,23	1,20	0,84	1,09
Island	1,33	1,66	1,55	1,51
Italija	1,30	1,24	1,22	1,25
Japan	1,90	-	-	1,90
Južna Koreja	2,99	-	-	2,99
Latvija	0,75	0,46	0,51	0,57
Litva	0,70	0,60	0,42	0,57
Luxemburg	1,21	1,21	1,37	1,26
Mađarska	0,87	0,91	0,98	0,92
Malta	0,35	0,37	0,44	0,39
Nizozemska	1,51	1,72	1,77	1,67
Norveška	1,81	1,86	1,88	1,85
Njemačka	1,81	1,82	1,90	1,84
Poljska	0,70	0,76	0,92	0,79
Portugal	1,92	1,84	1,99	1,92
Rumunjska	1,01	0,74	0,71	0,82
Rusija	1,14	-	-	1,14
Sjedinjene Američke Države	2,59	2,79	-	2,69
Slovačka	0,79	0,73	0,75	0,76
Slovenija	1,15	1,41	1,50	1,35
Španjolska	1,87	1,79	1,70	1,79
Švedska	1,55	1,66	1,68	1,63
Švicarska	2,36	-	-	2,36
Velika Britanija	1,37	1,36	1,31	1,35
EU - 27	1,51	1,52	1,50	1,51

Izvor: Eurostat (2011)

EU-27 ostvaruje prosjek izdavanja za istraživanje i razvoj u iznosu od 1,51%. U istom tom razdoblju 2008.-10. Južna Koreja ostvaruje 2,99%, što ju čini ujedno i vodećom zemljom u izdacima za istraživanje i razvoj. Nakon nje slijede SAD s 2,69%, Švicarska s 2,36% te Finska s 2,01%. Najmanje izdatke ostvaruje Malta s 0,39%. S obzirom da prosjek EU-27 ostvaruje nizak rezultat, trebalo bi povećati dodatne napore i financijska sredstva kako bi dostignula Južnu Koreju i SAD.

Najznačajniji su korisnici poreznih poticaja za istraživanje i razvoj velike multinacionalne kompanije. Među 10 najznačajnijih multinacionalnih kompanija u 2010. su Volkswagen, Nokia, Daimler, Sanofi-Aventis (farmacija), GlaxoSmithKline (farmacija), Siemens, Robert Bosch, Bayer, AstraZeneca (farmacija) te EADS (zrakoplovstvo i obrana). U 2010. Volkswagen je uložio u istraživanje i razvoj 6.258,00 milijuna eura, a Nokia 4.938,00 milijuna eura. Time je Volkswagen ostvario rast od 8,1% u odnosu na 2009., a Nokia pad od 1,2%. Ove

velike multinacionalne kompanije trebaju biti primjer hrvatskim kompanijama kako ulagati u istraživanje i razvoj i time stvoriti novi proizvod na tržištu.

Najvažniji su čimbenici za kompaniju pri odlučivanju u istraživačko-razvojne aktivnosti pristup tržištu, fleksibilna raspoloživost istraživača te makroekonomska i politička stabilnost države. Za provođenje istraživanja i razvoja kompanije najviše izabiru matičnu zemlju u kojoj je reguliran fiskalan sustav i fiskalna politika. Rezultati istraživačko-razvojne aktivnosti u kompanijama su novi proizvodi koji su osnova održivog rasta kompanija i gospodarstva.

3. STANJE I USPOREDBA POREZNIH POTICAJA ZA ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ U HRVATSKOJ I EUROPSKOJ UNIJI

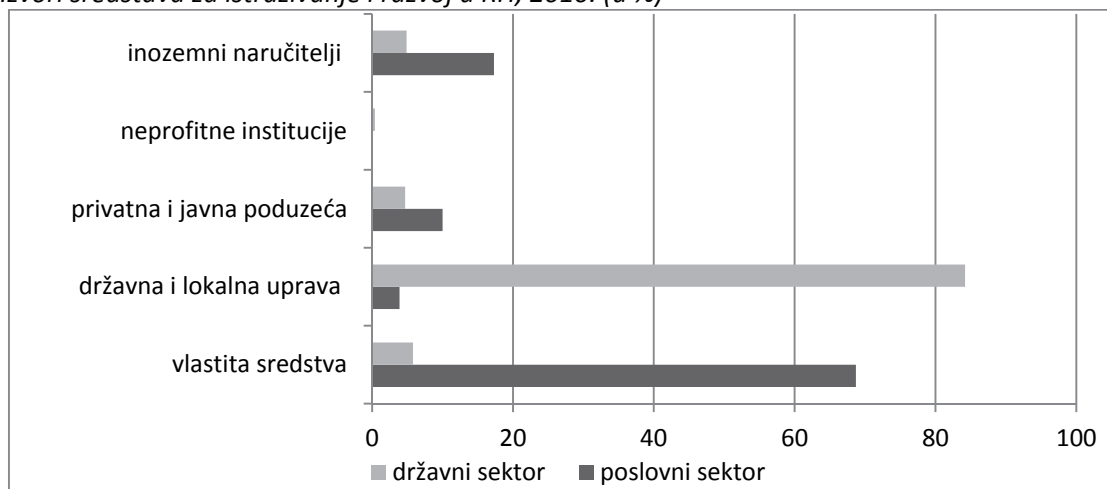
Ulaganje u istraživanje i razvoj omogućava Republici Hrvatskoj (RH) stvaranje nacionalnog istraživačkog tržišta, kao dijela europskog i globalnog istraživačkog prostora. Takvo tržište obilježava visoka razina konkurencije, mobilnosti i istraživačke izvrsnosti. Mnoga istraživanja upućuju na zaostajanje poslovnog sektora u pogledu izdvajanja za istraživanje i razvoj, što može usporiti gospodarski razvoj zemlje. Problemi tranzicije i privatizacije u Hrvatskoj prisutni su niz godina. Prema Bečić i Dabić (2008), neki od ključnih razloga zaostajanja poslovnog sektora su nedovoljno izdvajanje za istraživanje i razvoj u privatnom sektoru, nejasna uloga industrijske politike u strategijama gospodarskog razvoja, slaba povezanost znanstvenog sektora i poduzeća, postojeća industrijska struktura gospodarstva, postojeća struktura izvora financiranja istraživanja i razvoja, niska stopa ulaganja u visoko obrazovanje te slaba povezanost tehnologije i znanosti.

Priroda istraživanja i razvoja takva je da u vrijeme kada trošak istraživanja i razvoja nastaje, nemoguće je sa sigurnošću izmjeriti buduće ekonomske koristi. Tada se može samo pretpostaviti da su dugoročne ekonomske koristi upravo rezultat troškova istraživanja i razvoja.

Državna proračunska sredstva za istraživanje i razvoj u RH ulaskom u EU postat će sastavni dio europskog proračuna za istraživanje i razvoj. Udio državnih proračunskih sredstava za istraživanje i razvoj u BDP-u iznosio je 0,69% u 2009. Najviše sredstava namijenjeno je visokom obrazovanju, i to 62,5% a potom državnom sektoru 34,4%. U Grafikonu 1. prikazani su izvori sredstava za istraživanje i razvoj u 2010. u RH u %.

Grafikon 1.

Izvori sredstava za istraživanje i razvoj u RH, 2010. (u %)

Izvor: DZS, 2010

Glavni su izvori sredstava za poslovni sektor vlastita sredstva (68,7%), a za državnu i lokalnu upravu (80,1%). Time dolazi do velikog nesrazmjera jer državni sektor izvore sredstava najviše koristi iz proračuna državne i lokalne uprave dok se poslovni sektor samostalno financira.

Sve do 2003. u Hrvatskoj su postojale porezne olakšice za obveznike ovisno o mjestu obavljanja djelatnosti, visini ulaganja te povlastice u obliku odgode plaćanja poreza. Kako bi se potaknulo ulaganje u istraživanje i razvoj, iste se godine uvode olakšice za obveznike koji ulažu upravo u navedenu djelatnost. Time su se nastojali potaknuti istraživanje i razvoj usmjereni na proizvodnju novih proizvoda i postupaka, na unapređenje postojećih i razvijanje vlastitog *know-howa*, te stimuliranje gospodarstvenog sektora na veća ulaganja u istraživanje i razvoj (Bratić i Urban, 2006).

Porezni poticaji za istraživanje i razvoj postojali su početkom 2006. unutar Zakona o porezu na dobit. Međutim, u svibnju 2006. oni se ukidaju i ne primjenjuju se od 1. siječnja 2007. Od tada se ponovno uvode i ugrađuju u Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju.

Obuhvat poreznih poticaja u Hrvatskoj može se grupirati u šest kategorija (Švaljek, 2007):

- porezni poticaji za poslovne rashode za istraživanje i razvoj (poslovni krediti ili odbici) – poreznim kreditom smatraju se porezni poticaji u obliku mogućnosti smanjenja porezne obveze za dio izdataka za istraživanje i razvoj, dok porezni odbitak predstavlja mogućnost smanjenja osnovice poreza na dobit za iznos koji premašuje ulaganja u istraživanje i razvoj;
- porezni poticaji za kapitalne izdatke za istraživanje i razvoj (jednokratna ili ubrzana amortizacija);
- porezni poticaji za ugovore s istraživačima (poticaji u smislu smanjenja poreza na dohodak zaposlenih ili poreza na dobit prilikom angažiranja stručnjaka);
- porezni poticaji za transfer tehnologije (poticaji kojima se podupire nabava nove tehnologije ili porezni poticaji onima koji razvijaju nove tehnologije za transfer njihova *know-howa*);
- porezni poticaji za suradnju društava i istraživačkih instituta, odnosno sveučilišta (porezni poticaji za kolaborativne projekte) te
- porezni poticaji za stvaranje inovativnih tvrtki (porezni poticaji za *spin-off* ili *spin-out*).

U RH do 2003. nije bilo poreznog kredita niti odbitka od osnovice. Iste godine uvode se odbitci od osnovice za istraživanje i razvoj, te školovanje i stručno usavršavanje zaposlenika. Olakšice su se odnosile na sve oblike investicija u istraživanje i razvoj, npr. dugotrajnu imovinu, tekuće troškove i plaće. Zakonskim promjenama, 2005. uvode se i izuzeća za obveznike koji obavljaju isključivo istraživačko-razvojnu djelatnost.

S obzirom na strukturu izvora financiranja u EU nastoji se povećati udio poslovnog sektora koji bi dominirao s dvije trećine ulaganja u istraživanje i razvoj. Poslovni sektor financirao je 55,4% ukupnih izdvajanja za istraživanje i razvoj u EU tijekom 2007. Osim poslovnog, istraživanje i razvoj u EU financirali su i vladin sektor s 33,5% u 2007., a u 2002. to financiranje iznosilo je 34,3%. U 2007. u Hrvatskoj poslovni je sektor za istraživanje i razvoj izdvojio 35,5% ukupnih izdvajanja, a u 2002. čak 45,7% što je razlika od 10,2%. S druge strane, u državnom sektoru došlo je do porasta izdataka s 46,4% u 2002. na 50,4% u 2007. Izdaci za istraživanje i razvoj prema izvorima sredstva prikazani su u Tablici 2.

Tablica 2.*Izdaci za istraživanje i razvoj prema izvorima sredstava, 2002. i 2007.*

	Poslovni sektor		Državni sektor	
	2002.	2007.	2002.	2007.
Belgija	59,4	59,7	23,2	24,7
Bugarska	24,8	30,6	69,8	61,9
Češka	53,7	54,0	42,1	41,2
Danska	61,4	59,5	28,2	27,6
Njemačka	65,5	68,1	31,6	27,8
Irska	63,4	59,3	27,5	30,1
Grčka	33,0	31,1	46,6	46,8
Francuska	52,1	52,4	38,3	38,4
Italija	-	40,4	-	48,3
Mađarska	29,7	43,9	58,5	44,4
Nizozemska	50,0	-	37,1	-
Austrija	44,6	47,7	33,6	35,6
Poljska	30,1	34,3	61,9	58,6
Portugal	31,6	36,3	60,5	55,2
Slovenija	60,0	58,3	35,6	35,6
Slovačka	53,6	35,6	44,1	53,9
Finska	69,5	68,2	26,1	24,1
Švedska	71,7	63,9	22,3	24,4
V.Britanija	43,5	47,2	28,9	29,3
Hrvatska	45,7	35,5	46,4	50,4
EU-27	54,6	55,4	34,3	33,5
Eurozona	56,2	57,1	36,2	34,4

Izvor: Eurostat (2011)

Usporedba istraživačkog intenziteta i prosječne godišnje stope njegova rasta za Hrvatsku i EU pokazuje kako je sadašnji položaj Hrvatske vrlo dobar, zbog čega se ona nalazi u grupi zemalja koje napreduju. Bez obzira na dosadašnju povoljnu razinu istraživačkog intenziteta, postoji niz strukturnih problema koji ograničavaju daljnji razvoj znanosti i istraživanja u Hrvatskoj.

4. IZBOR IZMEĐU POREZNIH POTICAJA I IZRAVNIH MJERA

Porezni poticaji za istraživanje i razvoj instrument su politike jer država pomoću njih usmjerava razvoj kompanija ili gospodarstva, te potiču i poslovno okruženje u privlačenje novih investicija. U svakoj državi postoji problem implementacije najkvalitetnijih političkih instrumenata u stimulaciji kompanija u investiranje istraživačko-razvojnih aktivnosti. Za rješenje tog problema država je tržišno orijentirala političke instrumente. Tom mogućnošću kompaniji je ostavila izbor načina kako unaprijediti istraživanje i razvoj. Država može stimulirati ulaganja u istraživanje i razvoj izravnim mjerama (npr. subvencije, zajmovi i dotacije) te neizravnim mjerama (npr. porezni poticaji i porezni krediti). Porezni poticaji za stimuliranje poslovnog sektora u istraživanje i razvoj najznačajniji su instrument u fiskalnim politikama zemalja članica EU.

Europska Komisija potiče zemlje članice da podjednako koriste obje vrste mjera. Svaka od ovih mjera ima svoje prednosti i nedostatke, koji su prikazani u Tablici 3.

Tablica 3.**Prednosti i nedostaci poreznih poticaja i izravnih mjera**

	Porezni poticaji	Izravne mjere
Prednosti	<ul style="list-style-type: none"> - poticaj za povećanje istraživanja i razvoja kroz svako područje kompanija - odluka privatnog sektora o odaberu najboljeg produktivnog načina investiranja - manji rizik od državne pogreške u odaberu krivog istraživačko-razvojnog projekta - poticanje kompanija za češćim izvještavanjem o prihodima - niži administrativni troškovi planiranja, alokacije i menadžmenta - najlakši način povećanja poslovnog sektora u istraživanju i razvoju 	<ul style="list-style-type: none"> - bolja proračunska kontrola - poticanje kooperacije i tehnoloških transfera - mogućnost korištenja kao cilj specifičnih tehnoloških i znanstvenih područja u nadjačavanju kružnih ili sektorskih usporavanja - borba između kompanija osigurava da javna sredstva pripadaju izravno najboljim istraživačko-razvojnim projektima - najbolje odgovaraju visoko rizičnim projektima - adekvatne za postići istraživačko-razvojne aktivnosti s najvećim nesuglasicama između društvenih i privatnih povrata
Nedostaci	<ul style="list-style-type: none"> - slaba proračunska kontrola - veći rizik od gubitka - manje dopune u slučaju velikih kompanija - rizik kompanije da će preimenovati druge aktivnosti kao aktivnosti istraživanja i razvoja - privatne kompanije će odabrati istraživačko-razvojni projekt s najvećom stopom povrata - rizik da će globalizacija istraživanja i razvoja možda smanjiti prelijevanje lokalnog istraživanja i razvoja za društvo 	<ul style="list-style-type: none"> - visoki administrativni troškovi - administrativno nisu prilagodljivi za veliki broj prijava - kompanije se neće obvezati za istraživačko-razvojni projekt koji nije odobren za javno financiranje

Izvor: Prilagodila autorica prema Carvalho (2011)

Svaka mjera, bilo izravna ili neizravna, ovisi o političkim ciljevima države. Prema strateškoj razini države porezni poticaji više odgovaraju za međunarodno ulaganje u istraživanje i razvoj. Ako je cilj istraživačke i razvojne politike potaknuti veliki broj kompanija te povećati iznos potrošnje za poslovni sektor za istraživanje i razvoj tada treba koristiti porezne poticaje. Izravne se mjere više koriste u potpori države za istraživanje i razvoj. Ulaganje u istraživanje i razvoj dovodi do smanjivanja nejednakosti među zemljama članicama EU, ali i izvan nje.

5. ZAKLJUČAK

U ovom radu prikazana je važnost i analiza poreznih poticaja za istraživanje i razvoj u EU te RH. Važan čimbenik u pogledu povećanja produktivnosti, ekonomske učinkovitosti te postizanja dugoročnog ekonomskog rasta jest upravo djelatnost istraživanja i razvoja. Svaka država ima pravo samostalno odlučiti hoće li poticaje za istraživanje i razvoje financirati izravno ili neizravno putem poreznih poticaja.

Uvođenje poreznih poticaja za istraživanje i razvoj predstavlja temelj za povećanje domaćih i inozemnih investicija i njima se nastoje podržati određene aktivnosti. Vrste poreznih poticaja za istraživanje i razvoj također ovise o obliku poreznog sustava i o određenim političkim ciljevima. Oni omogućuju uklanjanje nesavršenosti u pojedinim dijelovima porezne strukture te potiču privatni sektor na sudjelovanje u ekonomskim i socijalnim programima.

Zemljama koje su, poput Hrvatske, suočene s problemima tranzicije i privatizacije te se nalaze pred pristupanjem u EU, ulaganje u istraživanje i razvoj od iznimne je važnosti. Ono im omogućava stvaranje nacionalnog istraživačkog tržišta obilježenog višom razinom konkurentnosti i istraživačke izvrsnosti. U odnosu na pojedine članice EU, u Hrvatskoj je još uvijek prisutan trend zaostajanja u pogledu ulaganja u istraživanja i razvoja. Jednim dijelom to je uzrokovano upravo nedovoljnim izdvajanjem poslovnog sektora u istraživanje i razvoj i nejasnom ulogom industrijske politike u strategijama gospodarskog rasta te drugim dijelom, slabom povezanošću znanstvenog sektora i poduzeća te niskom stopom ulaganja u visoko obrazovanje.

EU je suočena s problemom disperzije stvarnih učinaka za istraživanje i razvoj. Većina znanstvenih istraživanja odvija se na nacionalnoj razini, uglavnom u okviru nacionalnih i regionalnih istraživačkih programa koje financira EU. U usporedbi sa SAD-om i Japanom, smatra se kako EU ne ulaže dovoljno sredstava u istraživanje i razvoj u cilju poticanja gospodarskog rasta. Kako bi postala konkurentna na svjetskoj razini, Europska je Unija kao jedan od temeljnih ciljeva postavila jačanje znanstvenih i tehnoloških osnova industrije odnosno povećanje razine ulaganja u istraživanje i razvoj na 3% BDP-a prema strategiji Europa 2020.

Udruženo ulaganje EU i Hrvatske u području istraživanja i razvoja korisno je za akumulaciju znanja, koja može značajno povećati faktorsku proizvodnost, inovativne procese i učinke prelijevanja znanja na sve gospodarske subjekte i tako utjecati na ukupni ekonomski rast i zaposlenost. U tom pogledu, Hrvatska treba uložiti dodatne napore kako bi dostigla pojedine zemlje EU.

LITERATURA

- Batty, J., 1976.** *Accounting for research and development*. London: Business Book.
- Bečić, E. i Dabić, M., 2008.** "Analiza ulaganja poslovnog sektora Republike Hrvatske u istraživanje i razvoj". *Revija za sociologiju*, 39 (1-2), 69-84.
- Bračić, V. i Urban, I., 2006.** "Porezni izdaci u Hrvatskoj". *Financijska teorija i praksa*, 30 (2), 129-194.
- Carvalho, A., 2011.** „Why are tax incentives increasingly used to promote private R&D?“. *CEFAGE-UE, Working paper*, No. 4.
- DZS, 2010.** *Priopćenje 8.2.1*. Zagreb: Državni zavod za statistiku.
- Eurostat, 2011.** *Research and development: annual statistics*. Bruxelles.
- Hutschenreiter, G., 2002.** "Tax incentives for research and development". *Austrian Economic Quarterly*, (2), 74-85.
- Kesner-Škreb, M., 2001.** "Porezni poticaji". *Financijska teorija i praksa*, 25 (4), 633-636.
- OECD, 2002.** *Frascati Manual: proposed standards practice for surveys on research and experimental development*. Paris: OECD.
- Švaljek, S., 2007.** "Ulaganje u privatni vlasnički i rizični kapital u Hrvatskoj: porezno i pravno okruženje". *Privredna kretanja i ekonomska politika*, 113, 53-84.

STIMULATING TAX INCENTIVES FOR RESEARCH AND DEVELOPMENT

SABINA HODŽIĆ

FACULTY OF TOURISM AND HOSPITALITY MANAGEMENT, OPATIJA

JEL CLASSIFICATION: H25

SUMMARY

In many countries, tax reliefs and exemptions are a popular means of achieving political, economic and social goals. Their purpose is to stimulate and accelerate a certain activity of public interest. Another goal is to promote development of certain sectors and stimulate the growth of foreign capital investments. The key element for gaining competitive advantages by an enterprise is innovation. Global competition requires unique products with value added to be offered on the market. Important factors of innovation are tax reliefs for research and development. Countries should use fiscal policy to stimulate investments in research and development through various forms of tax reliefs. This would create new jobs and promote economic growth and competitiveness on the international markets.

The Republic of Croatia applies tax reliefs for research and development, but to a much lesser extent than other European Union member states. The aim of the European Union in this area is to become a more competitive state than the United States of America and Japan.

Keywords: tax reliefs, research and development, fiscal policy, stimulation